ТЫЗЭКЪОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ макъ

Голос адыга

1923-рэ илъэсым гъэтхапэм къыщегъэжьагъэу къыдэкIы

№ № 233 — 234 (21723)

2018-рэ илъэс

ШЭМБЭТ

ТЫГЪЭГЪАЗЭМ и 22-рэ

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИIЭП

къыхэтыутыгъэхэр ыкIи нэмыкI къэбархэр тисайт ижъугъотэщтых

WWW.ADYGVOICE.RU

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

ПIунығъэм фэгъэхьыгъ

Хэгъэгум иухъумакIох

Урысыем икIэлэцIыкIухэмрэ ныбжьыкIэхэмрэ ядзэ-патриотическэ движениеу «Юнармия» зыфиIорэм икъутамэу Адыгэ Республикэм къыщызэIуахыгъэм иапэрэ зэхахьэ тыгъуасэ Мыекъуапэ игъэкIотыгъэу щыкIуагъ.

Адыгэ къэралыгъо университетым испорт Унэшхоу Кобл Якъубэ ыцIэкIэ щытым Адыгэ Республикэм икIэлэеджакIохэр щызэIукIагъэх. ЗэкIэми хэушъхьафыкIыгъэ шъуашэхэр ащыгъых, дзэ къулыкъум зыфагъэхьазыры. Урысыемрэ Адыгеимрэ якъэралыгъо быракъхэр пчэгум кIэлэеджакIохэм къырахьэх, хэгъэгумрэ республикэмрэ ягимнхэр Унэшхом щэIух. Зэхахьэр зезыщэрэ къулыкъушIэу Виктор Марковыр ныбжьыкIэхэм пIуныгъэ дэгъу ятыгъэнымкIэ Iофтхьабзэм мэхьанэу иIэр къеIуатэ.

Шъонтырпаохэр пчэгум къехьэх. Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ иминистрэу КIэрэщэ Анзаур дзэ-патриотическэ пIуныгъэм къытегущыIагъ. ЯлъэныкъокIэ гупсэ, яхэгъэгу агъэлъапIэхэу кIэлэеджакIохэр щыIэнхэм фэшI «Юнармием» мэхьанэ ин зэрэратырэр къыIуагъ.

Къыблэ дзэ шъолъырым икъулыкъушIэу, генерал-лейтенантэу Юрий Щепиныр кIэлэеджакIохэр «Юнармием» зэрэхэхьагъэхэм фэшI къафэгушIуагъ. Хэгъэгу зэошхом илъэхъан ныбжьыкIэхэм лIыхъужъныгъэу зэрахьагъэр щыIэныгъэм зэрэхэмыкIуакIэрэм Юрий Щепиныр къытегущыIагъ. «НыбжьыкIэ гвардием» Краснодон лIыгъэу щызэрихьагъэр кIэлэеджакIохэм непи щысэ афэхъоу ылъытагъ.

Зэхахьэм хэлажьэхэрэ кIэлэеджакIохэм ацIэкIэ Нэпсэу Самирэрэ Илья Абакумовымрэ пчэгум къыуцохи, «Юнармием» хахьэхэрэ еджакIохэм гущыIэ пытэ зэратырэр къаIуагъ.

КIэлээджакIохэр хэгъэгум фэшъыпкъэщтых, зэкъошныгъэр, агъэлъэпIэщт, лIыхъужъ ыкIи лэжьэкIо щытхъум янэшанэхэр зыр зым IэпыIэгъу фэхъужьыщт, дэгъоу еджэщтых, спортым пылъыщтых, «Юнармием» ыцIэ.

Урысыем идзэ-патриотическэ движениеу «Юнармием» и Гимн республикэ филармонием иорэдыIоу Юрий Конжиным къыIуагъ. КIэлэцIыкIу ансамблэу «Шпаргалкэм» хэгъэгум фэгъэхьыгъэ орэдыр ыгъэжъынчыгъ. 2016-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу «Юнармием» тиреспубликэ зыщеушъомбгъу, нэбгырэ 1200-м ехъу непэ хэт. Министрэу КIэрэщэ Анзаур къыIуагъ республикэм и Правительствэ, ти ЛIышъхьэу КъумпIыл Мурат «Юнармием» IэпыIэгъу къызэрэфэхъухэрэр. КIэлэеджакIохэм КIэрэщэ Анзауррэ Юрий Щепинымрэ афэгушIуагъэх, бгъэхэлъхьэ тамыгъэхэр аратыгъэх.

Зэхахьэм Ростов хэкум, Краснодар краим, Адыгэ Республикэм ялIыкIохэр хэлэжьагъэх.

ЕМТIЫЛЪ Нурбый.

Сурэтыр зэхахьэм къыщытетхыгъ.

Пытагъэ хэлъэу укъекIолIэн фае

Промышленнэ продукциер хэбзэнчъэу къезыгъэкIокIыхэрэм апэшIуекIогъэным фэгъэзэгъэ республикэ комиссием зичэзыу зэхэсыгъоу тыгъуасэ иIагъэр Адыгэ Республикэм и ЛIышъхьэ ипшъэрылъкIэ зэрищагъ Адыгеим и Премьер-министрэу Александр Наролиным.

Шапхъэхэм адимыштэхэрэ шъон пытэхэм ыкIи тутыным якъегъэкIокIын ылъэныкъокIэ Iофхэм язытет зыфэдэм, мыщкIэ Iофэу ашIэрэм изэфэхьысыжьхэм къатегущыIагъ АР-м хэгъэгу кIоцI IофхэмкIэ и Министерствэ экономикэ щынэгъончъэнымкIэ ыкIи къолъхьэ тын-Iыхыным пэуцужьыгъэнымкIэ и ГъэIорышIапIэ ипащэу Гъонэжьыкъо Адам. Шапхъэхэм адимыштэрэ промышленнэ продукциер къезыгъэкIокIыхэрэм апэшIуекIогъэным, бзэджэшIагъэу ащ епхыгъэхэр къыхэгъэщыгъэнхэм афытегъэпсыхьэгъэ Iофтхьабзэхэр хэбзэухъумакIохэм зэрэзэхащэхэрэр ащ къыIуагъ. ГущыIэм пае, Мыекъуапэ щыпсэурэ хъулъфыгъэу аркъ нэпцIыр IузыгъэкIыщтыгъэр блэкIыгъэ илъэсым къаубытыгъ. Шъон пытэхэр зэрыт бэшэрэб 1150-рэ ыкIи спирт литрэ 200 ащ къыIахыгъэх. Хъулъфыгъэм ылъэныкъокIэ уголовнэ Iоф къызэIуахыгъ, ар хьыкумым IэкIагъэхьагъ. Шапхъэхэм адимыштэрэ аркъыр агъэкIодыгъ. Джащ фэдэу Республикэу Темыр Осетием – Аланием къикIыгъэхэ хъулъфыгъэхэм аркъ нэпцI къыдэзыгъэкIырэ цех Тэхъутэмыкъое районым щагъэпсыгъагъ. Продукциер Адыгеим ыкIи Краснодар краим исатыушIыпIэхэм ащаIуагъэкIыщтыгъ.

(ИкIэух я 2-рэ н. ит).

Пытагъэ хэлъэу укъекIолIэн фае

(ИкIэух).

Уголовнэ Iофым изэхэфын къыдыхэлъытагъэу аркъ зэрыт бэшэрэб мин 17-м ехъурэ спирт тонн 11-рэ, джащ фэдэу наркотикхэр, Iашэхэр, щэхэр къапкъырахыгъэх. Зигугъу къэтшIыгъэ республикэм къикIыгъэхэм нэмыкI бзэджэшIагъэхэри зэрахьагъэхэу агъэунэфыгъ. Адыгеим щыпсэухэрэми аркъ нэпцIыр ащэуи къыхагъэщы, ахэм пшъэдэкIыжь арагъэхьы, тазырхэр атыралъхьэх. Мы IофшIэныр тапэкIи ГъэIорышIапIэм икъулыкъушIэхэм лъагъэкIотэщт, цIыфхэм япсауныгъэрэ ящыIэныгъэрэ къэухъумэгъэнхэм анаIэ тырагъэтыщт.

Адыгеим ибюджет учреждениехэм къаIэкIахьэхэрэ гъомылапхъэхэр цIыфымкIэ щынэгъончъэу щытынхэм, ащ епхыгъэ уплъэкIунхэу зэхащэхэрэм язэфэхьысыжьхэм къатегущыIагъ Роспотребнадзорым республикэмкIэ и ГъэIорышIапIэ ипащэу Сергей Завгороднер. Ащ къызэриIуагъэмкIэ, илъэсым къыкIоцI гъэсэныгъэм иучреждении 143-мэ алъэныкъокIэ уплъэкIунхэр зэхащагъэх, административнэ хэбзэукъоныгъэ зэрэзэрахьагъэм къыхэкIэу протоколи 128-рэ зэхагъэуцуагъ, тазырэу атыралъхьагъэр сомэ мин 537-рэ мэхъу. Псауныгъэр къэухъумэгъэным иехэр ыкIи социальнэ учреждениехэр гъогогъу 15-рэ ауплъэкIугъэх. Шапхъэхэр зымыгъэцакIэхэрэм административнэ пшъэдэкIыжьхэр арагъэхьыгъэх, тазырэу атыралъхьагъэр сомэ 46500-рэ мэхъу. Бюджетым епхыгъэхэ учреждениехэм ащызэхэщагъэхэ Iофтхьабзэхэм къадыхэлъытагъэу мыщ къаIэкIахьэхэрэ гъомылапхъэхэм, анахьэу гъэщым язытет ауплъэкIугъ. ЗэкIэмкIи продукцие 216-рэ аушэтыгъ, ахэм ащыщэу 25-р шапхъэхэм адимыштэхэу агъэунэфыгъ. Гъомылапхъэр къыдэзыгъэкIыхэрэм, къаIэкIэзыгъахьэхэрэм, ежь учреждениехэм япащэхэм административнэ пшъэдэкIыжь арагъэхьыгъ, щэм хэшIыкIыгъэ продукциеу шапхъэхэм адимыштэрэ килограмм 84,2-рэ хъурэр агъэкIодыжьыгъ.

Мы Iофыгъом мэхьанэшхо зэриIэм щэч хэлъэп. ТэркIэ зэкIэмэ анахь шъхьаIэу щытын фаер тицIыфхэм япсауныгъэ, ахэм яфитыныгъэхэр къэухъумэгъэнхэр ары. Шапхъэхэм адимыштэхэрэ гъомылапхъэхэр тыди щыбгъэфедэхэ зэрэмыхъущтыр, ащ кIэух дэй фэхъун зэрилъэкIыщтыр хэти къыгурыIон фае.

Зэхэсыгъом хэлэжьагъэх АР-м и Къэралыгъо Совет – Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр, федеральнэ инспектор шъхьаIэу Сергей Дрокиныр, АР-м и ЛIышъхьэрэ министрэхэм я Кабинетрэ я Администрацие ипащэу ТхьакIущынэ Мурат, министрэхэр, къулыкъу зэфэшъхьафхэм япащэхэр, нэмыкIхэри.

2019-рэ илъэсым комиссием Iоф зэришIэщтым иплан къызэрэугъоигъэхэр нэужым тегущыIагъэх ыкIи ар аштагъ.

ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

ХьисапымкIэ зэнэкъокъу Мыекъуапэ щыкIуагъ

Хьисапыр зикIэсэ ныбжьыкIэхэу Мыекъуапэ дэсхэм апае зэнэкъокъу гъэшIэгъонэу «Математика в городе» зыфиIорэр зэхащэгъагъ.

А Iофтхьабзэм кIэщакIо фэхъугъэхэр Кавказ хьисап гупчэмрэ Адыгэ къэралыгъо университетым хьисапымкIэ ыкIи компьютер шIэныгъэхэмкIэ ифакультетрэ ары. А зэнэкъокъум хэлэжьэнэу хэти фитыныгъэ иIагъ.

Зэнэкъокъум пшъэрылъ хьылъэхэр щагъэцэкIэнхэ фаеу хъугъэ. ГущыIэм пае, Iофтхьабзэр зэхэзыщагъэхэм Мыекъуапэ дэт унэ 30-мэ математическэ задачэхэм якодхэр ащагъэбылъыгъагъэх. НыбжьыкIэхэм ахэр къагъотынхэ, задачэр зытет нэкIубгъоу Интернетым итым ихьанхэ ыкIи ар зэрагъэцэкIагъэр къэзыушыхьатырэ тхыгъэр рагъэхьан фэягъэ.

Тэрэзэу къышIыгъэ гъэцэкIэжьын пэпчъкIэ зэнэкъокъум хэлажьэрэм балл гъэнэфагъэ къыфагъэуцущтыгъ. Пчъагъэр зэфэдиз зыхъукIэ, нахь псынкIэу къаIэкIэзыгъэхьагъэр ары текIуагъэкIэ алъытэщтыгъэр.

Зэнэкъокъум щатекIуагъэхэм спортымкIэ Унэшхоу Кобл Якъубэ ыцIэкIэ щытым тыгъэгъазэм и 22-м хьисапымкIэ фестивалэу щыкIощтым шIухьафтынхэр къащаратыжьыщтых.

ИлъэсыкIэ шIухьафтынхэр афащагъэх

ИлъэсыкIэ мэфэкIым ехъулIэу Адыгеим ишIушIэ IэпыIэгъоу зы тонным ехъур Донбасс щыпсэухэрэ кIэлэцIыкIухэм афащагъ.

Адыгэ Республикэм и ЛIышъхьэу КъумпIыл Мурат иIо хэлъэу муниципалитетхэм шIухьафтынхэр къащаугъоигъэх.

— IэшIу-IушIу зэмылIэужыгъохэм анэмыкIэу тхьацум хэшIыкIыгъэхэ шхыныгъо IэшIухэр, псы IэшIухэр, зэкIэмкIи тонным ехъу къэтыугъоигъ, — къеты Адыгеим ошIэ-дэмышIагъэ зыхэлъ Iофхэр къэмыгъэхъугъэнхэмкIэ ГъэIорышIапIэм итхьаматэу Вячеслав Лотаковым.

Тыгъэгъазэм и 17-м Адыгеим къыщаугъоигъэ шIушIэ IэпыIэгъур Урысыем и МЧС и Донской къэгъэнэжьын гупчэ ащагъ. Урысыем къыщаугъоигъэ шIушIэ IэпыIэгъум игъусэу ахэр ИлъэсыкIэм ехъулIэу Донецкэ ащэщтых.

Чэфэу хагъэунэфыкIыщт

Бэрэскэжъыем, тыгъэгъазэм и 26-м Мыекъуапэ щыпсэухэрэм ыкIи хьакIэу къеблэгъэщтхэм кIымэфэ мэфэкIышхо къяжэ – къэлэ елкэм икъызэIухын.

Метрэ 25-рэ зилъэгагъэ илъэсыкIэ чъыг уцышъо кIэракIэу Лениным ыцIэ зыхьырэ гупчэм щагъэуцугъэм дэжь сыхьатыр 11-м къыщегъэжьагъэу 15-м нэс илъэсыкIэ Iофтхьабзэхэр щыкIощтых.

Мыекъопэ къэлэ администрацием культурэмкIэ и ГъэIорышIапIэ къызэритыгъэмкIэ, илъэсыкIэ чэфыгъор къэлэдэсхэм къахэзылъхьащтыр интерактивнэ площадкэу къыщызэIуахыщтыр ары. Ащ жетонхэу къащаратыщтхэр спонсорхэм къагъэхьазырыгъэхэ шIухьафтынхэмкIэ къэпхъожьынхэ плъэкIыщтых.

«ХьакIэхэм амал яIэщт къэчъэнэу «ЩыIэныгъэм иIэлъын» зыфиIорэм мэфэкIым щызэнэкъокъунхэу ыкIи упкIэцуакъэхэр адзынхэмкIэ. Лъэпкъ нэшанэ зыхэлъ музыкальнэ едзыгъоми зыщаушэтын алъэкIыщт», — къыщаIуагъ Мыекъуапэ иадминистрацие.

МэфэкIым кIэлэцIыкIоу къекIолIэщтхэми пшысэхэм къахэхыгъэ Iофтхьэбзэ гъэшIэгъонхэр къяжэх, мультфильмэу «Холодное сердце» зыфиIорэм хэт «лIыхъужъхэм» IэпыIэгъу афэхъушъущтых.

Мыекъуапэ мэхьанэ зиIэ ичIыпIэхэр зытешIыхьэгъэ арт-холстыр гупчэм рагъэуцощт. Ащ ныбжьыкIэ цIыкIухэм сурэтхэр щашIышъущтых.

Сыхьатыр 13.00-м торжественнэ шIыкIэм тетэу къэлэ елкэр къызэIуахыщт ыкIи ЛIыжъ ЩтыргъукIымрэ Ос Пшъашъэмрэ зыхэлэжьэщтхэ мэфэкI концертышхо щыIэщт.

(Тикорр.).

Тыгъэгъазэм и 22-р – энергетикым и Маф

Энергетическэ отраслэм иIофышIэхэу, иветеранхэу лъытэныгъэ зыфэтшIыхэрэр!

Шъуисэнэхьат епхыгъэ мэфэкIым – энергетикым и Мафэ фэшI тыгу къыддеIэу тышъуфэгушIо!

Экономикэмрэ социальнэ лъэныкъомрэ непэ псынкIэу хэхъоныгъэ ашIыным, инвестициехэр нахьыбэу къыхалъхьанхэм пае республикэм энергетическэ инфраструктурэ дэгъу иIэн фае.

Энергетическэ комплексым зыпкъ итэу Iоф зэришIэрэм, фэIо-фашIэхэр зэригъэцакIэхэрэм бэкIэ ялъытыгъ псэупIэ-коммунальнэ комплексым ипредприятиехэм, гъэсэныгъэ языгъэгъотырэ, медицинэ организациехэм яIофхэр зэрэзэпыфэщтхэр, республикэм исхэм щыIэкIэ-псэукIэу яIэщтыр.

Энергетическэ псэуалъэхэм ягъэкIэжьыни, джырэ шапхъэхэм адиштэрэ технологиехэм ягъэфедэни Адыгеим мэхьанэшхо щараты. Мегаватти 150-рэ кIуачIэу зиIэщт паркэу жьыкIэ Iоф зышIэщтыр Урысые ФедерациемкIэ апэрэу республикэм щагъэпсы.

Республикэм иэнергетикхэм опытышхо зэряIэм, IэпэIэсэныгъэ ин зэрахэлъым яшIуагъэкIэ отраслэм псынкIэу хэхъоныгъэ зэришIыщтым, проектыкIэхэм ягъэцэкIэнкIэ амалышIоу тапэкIи зэрэщытыщтым тицыхьэ телъ.

Ныбджэгъу лъапIэхэр, псауныгъэ пытэ, щыIэкIэ-псэукIэ дэгъу шъуиIэнэу, Адыгейми, Урысыеми апае IофышIоу ешъухьыжьэхэрэм гъэхъагъэхэр ащышIушIынхэу тышъуфэлъаIо!

Адыгэ Республикэм и ЛIышъхьэу КЪУМПIЫЛ Мурат

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет – Хасэм и Тхьаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ

Депутатхэм апай

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет – Хасэм ия 32-рэ зэхэсыгъо 2018-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 26-м щыIэщт.

Iофыгъоу зытегущыIэщтхэм мы къыкIэлъыкIохэрэр ахагъэхьагъэх: законопроектхэу «Автомобиль транспортым цIыфхэмрэ хьылъэхэмрэ зэрэзэрищэщтхэм иIофыгъо заулэхэм язэшIохын ехьылIагъ», Адыгэ Республикэм изаконхэу «Адыгэ Республикэм 2018-рэ ыкIи къыкIэлъыкIорэ 2019 – 2020-рэ илъэсхэмкIэ иреспубликэ бюджет ехьылIагъ», «Адыгэ Республикэм шIокI зимыIэ медицинэ страхованиемкIэ и ЧIыпIэ фонд 2018-рэ ыкIи къыкIэлъыкIорэ 2019 — 2020-рэ илъэсхэмкIэ ибюджет ехьылIагъ» зыфиIохэрэм апэрэу ахэплъэгъэныр ыкIи нэмыкI Iофыгъохэр.

Зэхэсыгъор сыхьатыр 10.00-м Жуковскэм иурам тет унэу N 22-м зэхэсыгъохэр зыщыкIохэрэ Залышхоу хэтым щаублэщт.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет – Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожный

ЗэхъокIыныгъэхэм яшIуагъэ къэкIощт

Мыекъуапэ IэзапIэхэу дэтхэм зэхъокIыныгъэхэу афэхъугъэхэр кIэлэцIыкIу поликлиникэхэми анэсыгъэх. Къалэм кIэлэцIыкIу поликлиникищмэ илъэсибэм къыкIоцI Iоф щашIагъ. ШэкIогъум и 1-м къыщегъэжьагъэу ахэм джы зы врач шъхьаIэ яIэу, яIоф зэхэлъэу Iоф ашIэ хъугъэ, ацIэхэри зэблахъугъэх.

Ащ фэдэу урамэу Пролетарскэм кIэлэцIыкIу поликлиникэу N 1-у тетыгъэр джы ящэнэрэ отделениекIэ макIо, урамэу Лениным тетыгъэр я 2-рэ отделение хъугъэ, урамэу Заводскоим щыIэ поликлиникэр джы апэрэ отделениеу макIо, ары зэпхыгъэри апэрITур. Ары зыдэщыIэр врач шъхьаIэу Нурия Швецовар. Илъэс 30 хъугъэу ащ Мыекъуапэ Iоф щешIэ, щэпсэу, кIэлэцIыкIу поликлиникэхэм ащыщхэм отделением ипащэу, врач шъхьаIэу Iоф ащишIагъ.

КIэлэцIыкIу поликлиникэхэр зэрэзэхагъэхьажьыгъэхэм шIуагъэу къытыщтым, зэхъокIыныгъэу непэ щыIэхэм яхьылIагъэу ар гущыIэгъу тшIыгъэ.

Нурия къызэрэтиIуагъэмкIэ, непэ поликлиникэхэм (отделениехэм) кIэлэцIыкIу 32712-рэ япхыгъ, ахэм ащалъэплъэх, ащяIазэх.

— Мы аужырэ уахътэм поликлиникэхэр нахь зэтегъэпсыхьагъэхэ хъугъэх, — еIо врач шъхьаIэм. — Ахэм гъэцэкIэжьын IофшIэнхэр ащыкIуагъэх, яIухьапIэхэр, ячIэхьапIэхэр нэмыкIэу агъэпсыгъэх. Ащ фэдэ щымыIагъэу джы сабый цIыкIур, ищыкIагъэ хъумэ, янэ зыщигъэшхэщтыр, зыщызэкIоцIихыщтыр унэ шъхьафхэу ахэтых. Коляскэхэр зыдагъэуцущтхэр къатемыщхэным тегъэпсыхьагъэх. Отделение пэпчъ сабый сымаджэу участковэ врачэу зипчъэ дэжь кIэлэцIыкIухэр зыIутхэм Iумыхьэу хэушъхьафыкIыгъэ «Кабинет неотложной помощи» зыфиIохэрэр ахэтых. ХэзгъэунэфыкIымэ сшIоигъу регистратурэхэм ащызэрэугъоищтыгъэ цIыф жъугъэхэр джы зэраIумытыжьхэр.

Материальнэ базэм ехьылIагъэу къэпIон хъумэ, сабыйхэм узэряIэзэщтхэ медицинэ псэуалъэхэр тщэфыгъэх. Ахэм ащыщых дэй дэдэ хъугъэ кIэлэцIыкIум ижьыкъэщэн къыфэгъэпсынкIэгъэнымкIэ ищыкIэгъэ Iэмэ-псымэу дефибриллятори 3, лъыр зыуплъэкIурэ Iэмэ-псымэу 3 ыкIи нэмыкI псэуалъэхэр.

ХэзгъэунэфыкIымэ сшIоигъу гъэцэкIэжьын IофшIэнышхохэр урамэу Заводскоим тет поликлиникэмрэ урамэу Лениным ыцIэ зыхьырэм щыIэ отделениемрэ зэращыкIуагъэхэр. Ахэм ащ фэдэ гъэцэкIэжьынышхохэр зарамышIылIагъэхэр бэдэдэ шIэгъагъэ. ГущыIэм пае, Лениным тетыр 1961-рэ илъэсыр ары ауж ырэу загъэцэкIэжьыгъагъэр. Заводскоим тетыр 1975-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу агъэцэкIэжьыгъагъэп. Джы тапэкIэ урамэу Пролетарскэм тет отделениер дгъэцэкIэжьыным ыкIи зэтедгъэпсыхьаным тыпылъыщт.

— ШъуиIофшIакIэ зэхъокIыныгъэу фэхъугъэхэм яхьылIагъэу къэпIон хъумэ...

— Педиатрхэр зэкIэ къэнагъэх, участкэхэми зытетым тетэу Iоф ашIэ. Непэ ны-тыхэм врачэу зыфаехэр къыхахынхэу фитыныгъэ яIэми, сэ сишIошIкIэ, участкэ-участкэу къалэр зэтеутыгъэу врачхэр ахэм япхыгъэхэу Iоф зэрашIэрэр нахь тэрэз. Ащ фэдэ екIолIакIэр къэнагъ. Сабый къэхъугъакIэр унэм къызэращэжьэу участкэм епхыгъэ врачыр, етIанэ медсестрар къылъэкIох, изытет зэрагъашIэ, ипсауныгъэ илъэсыбэм къыкIоцI лъэплъэх, кIэлэцIыкIум ехьылIагъэу зэкIэри ашIэ. Сабыим изакъоп, унагъом изытети, ащ щыпсэухэрэм къэузыхэрэми врачыр ащыгъуаз. Ар тэрэзэу сэ сеплъы.

— Непэ врачэу шъуиIэр екъуа?

— Екъу пIон плъэкIыщтэп, ау а Iофыгъом изэшIохын псауныгъэм икъэухъумэнкIэ Министерствэр лъэшэу ишъыпкъэу пылъ. 2017-рэ илъэсым кIэлэцIыкIу врачэу тиIэн фаем ипроцент 63-р арымэ тиIагъэр, мы илъэсэу икIырэми процент 82-рэ ар икъущтыгъ. Арышъ, а Iофыгъор зэшIохыгъэ хъунэу сэгугъэ.

Сэ сишIошIкIэ, зэхъокIыныгъэхэм яшIуагъэ къэкIощт нахь тызэкIотэу Iоф тшIэнымкIэ.

— Тхьауегъэпсэу.

СИХЪУ Гошнагъу.

Канал 21-м къабзэу еплъыщтых

Адыгэ Республикэм цифрэ шIыкIэ къэтыным щытехьанхэмкIэ, телерадиокъэтынхэм заушъомбгъунымкIэ и Межведомственнэ координационнэ совет зэхэсыгъоу иIагъэр Правительствэм и Унэ щыкIуагъ. Ар зэрищагъ Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу Александр Наролиным.

Анахь шъхьаIэу зытегущыIагъэхэр 2019-рэ илъэсым ищылэ мазэ къыщегъэжьагъэу телекъэтынхэр цифрэ шIыкIэм зэрэтехьащтхэр, ащ Iофыгъохэу пылъхэм язэшIохын мы уахътэм зынэсыгъэр ыкIи канал 21-р къэзыубытыщт оборудованиер къызфащэфын фэе зигъот макIэхэу атхыгъэхэм япчъагъ.

Александр Наролиным пэублэ псалъэ къышIызэ, мы Iофыгъохэм пчъагъэрэ зэратегущыIагъэхэр, федеральнэ ыкIи шъолъыр ведомствэхэм мыщ анаIэ зэратетыр къыхигъэщыгъ.

Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет итхьаматэу Шъхьэлэхъо Аскэр къызэриIуагъэмкIэ, ыпэкIэ телевизорхэм къызэрагъэлъагъощтыгъэ шIыкIэр (аналогыр) щымыIэжьэу, цифрэ къэтыным къэкIощт илъэсым зэрэтехьэхэрэр икъу фэдизэу цIыфхэм зэралъагъэIэсырэр зэпамыгъэоу чIыпIэ зыгъэIорышIэжьыпIэхэм волонтерхэр ягъусэу къакIухьащтых. А уахътэм ехъулIэу зигъот макIэу алъытагъэхэм (шъхьэзакъохэр, Хэгъэгу зэошхом иветеранхэр) яспискэхэр агъэнэфагъэх, ау къыханагъэ щыIэмэ хэплъэжьынхэ фае. РагъэжьэгъахэУ ищыкIагъэхэ приставкэхэр зимыIэхэм арагъэгъотых ыкIи техническэу афыпагъанэх.

— Цифрэ шIыкIэм зэрэтехьэхэрэм икъэбар зэпытымыгъэоу гъэзетхэм джыри къащыхэтыутыщт, — къыIуагъ Шъхьэлэхъо Аскэр. — Игъорыгъозэ шъолъырхэм аналогыр ащапахыщт, Адыгеир ящэнэрэ едзыгъом къыхеубытэ, ар зытефэрэр мэкъуогъу мазэр ары. ИщыкIагъэхэ IофшIэнхэр икъоу дгъэцэкIэнхэм фэшI джыри мэзитIу атекIодэщт.

Къэралыгъо телерадиокомпаниеу «Адыгеим» игенеральнэ директорэу ЖакIэмыкъо Вячеслав гущыIэр лъигъэкIотагъ. Оптоволоконнэ линиер зэрэращэгъахэр, ащ епхыгъэ техникэр зэкIэ зэрагъэуцугъахэр ыкIи Адыгэ телевидениер цифрэ къэтын шIыкIэм икъу фэдизэу зэрэфэхьазырыр ащ хигъэунэфыкIыгъ.

Зэхэсыгъом хэлажьэхэрэм едэIунхэ амал яIагъ муниципальнэ бюджет учреждениеу «Мыекъопэ телевидение» зыфиIорэр я 21-рэ каналым тетэу къыгъэлъэгъон амал иIэ зэрэхъущтым. Ар къыIотагъ ипащэу Андрей Грунтовым.

РТРС (Российская телевизионная и радиовещательная сеть) «Радиотелевизионный передающий центр Республики Адыгея» зыфиIорэм икъутамэу Адыгеим щыIэм ипащэу Александр Еременкэм къызэрэхигъэщыгъэмкIэ, республикэр мультиплекситIуми яплъыхэ амал щыI. Непэрэ мафэм ехъулIэу цифрэ шIыкIэм тетэу телерадиокъэтынхэр къагъэлъэгъонхэм фэшI Адыгеим станцие 15 щагъэпсыгъ. Ахэм яшIуагъэкIэ республикэм щыпсэухэрэм процент 99,95-м нэсэу ар алъыIэсыгъ. Къэнагъэ закъор Гъозэрыплъэ иIэгъо-блэгъу ары. Охътэ кIэкIым къыкIоцI ащ епхыгъэ Iофыгъори зэшIохыгъэ хъущт.

Канал 20-р къэзыубытыщт Iэмэ-псымэр зигъот мэкIэ нэжъ-Iужъхэу къызIэкIэзыгъэхьан зымылъэкIыщтхэу республикэм исхэм ятхын, якъыхэхын фэгъэхьыгъэу къэгущыIагъ IофшIэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхъоныгъэхэмкIэ Мырзэ Джанбэч. Мы купым къыхиубытэрэ нэбгырэ 1589-рэ республикэм щатхыгъ. Джыри тIэкIу а пчъагъэм зэхъокIыныгъэхэр фэхъунхэ ылъэкIыщт.

КIэухым мы Iофыгъохэр районхэм зэращызэшIуахыхэрэм япащэхэр видеозэпхыныгъэ шIыкIэм тетэу къытегущыIагъэх.

Анахьэу анаIэ зытырагъэтынхэ фаехэр Премьер-министрэм ариIуагъэх, ищыкIэгъэ унашъохэр аштагъэх.

IЭШЪЫНЭ Сусан.

Щытхъур ыдэжь

Пщыдатэкъо Вячеслав Ерстэм ыкъор илъэсыбэрэ хабзэм фэлэжьагъ. Прокуратурэм икъулыкъухэм ыкIи хьыкум зэхэфынхэм Iоф ащешIэфэ юридическэ шIэныгъэ куурэ квалификацие инрэ зиIэ IофышIэу, ипшъэрылъ гуетыныгъэшхо фыриIэу, зэхэщэкIо ыкIи пэщэ дэгъоу зыкъигъэлъэгъуагъ.

Вячеслав 1953-рэ илъэсым къуаджэу Очэпщые къыщыхъугъ. Пшызэ къэралыгъо университетым июридическэ факультет тфы закIэкIэ къыухыгъ ыкIи Адыгэ автоном хэку прокуратурэм Iоф щишIэнэу агъэкIуагъ. 1978 — 1991-рэ илъэсхэм прокуратурэм икъулыкъухэм IэнэтIэ зэфэшъхьафхэр ащигъэцэкIагъэх.

Хэку прокуратурэм истаршэ следователэу Iоф ышIэзэ бзэджэшIэгъэ хьылъэхэр ыкIи хьылъэ дэдэхэр зэхифыгъэх. Къэралыгъо ыкIи общественнэ мылъкур зэратыгъугъэм, ахъщэ къолъхьэ тын-Iахыным япхыгъэу экономикэм ыкIи IэнатIэм аIутхэм алъэныкъокIэ бзэджэшIагъэу зэхифыгъэхэм обществэм мэхьанэшхо аритыгъ. Мы лъэныкъомкIэ бзэджэшIагъэ зезыхьагъэхэр агъэпщынагъэх ыкIи атыгъугъэ мылъкум къырагъэгъэзэжьыгъ.

IофшIэныр шIу ылъэгъоу, кIуачIэ къыритэу ыкIи ар гъунэм нигъэсэу зэрэщытым, цIыфыгъэшхо зэрэхэлъым афэшI лIэуж пчъагъэм шъхьэкIэфэныгъэ къыфашIызэ къырыкIуагъ. Ащ ишыхьатэу Адыгэ автоном хэкум, РСФСР-м япрокурорхэм ыкIи СССР-м и Генеральнэ прокурор яунашъокIэ щытхъу тхылъхэмкIэ пчъагъэрэ къыхагъэщыгъ.

Сурэтым итыр: джабгъумкIэ ящэнэрэу щытыр Пщыдатэкъо Вячеслав.

Нэужым юристэу Пщыдатэкъо Вячеслав хьыкум системэм иIофшIэн щылъигъэкIотагъ. 1991-рэ илъэсым АР-м и Госарбитрэ шъхьаIэу агъэнэфагъ. 1992-рэ илъэсым Адыгэ Республикэм и Апшъэрэ совет исессие иунашъокIэ АР-м и Арбитражнэ хьыкум и Тхьаматэу хадзыгъ ыкIи илъэс 15-м къыкIоцI, ипIалъэ екIыфэ, ищытхъу аригъаIозэ IэнатIэм Iутыгъ.

УФ-м и Арбитражнэ хьыкум и Апшъэрэ квалификационнэ коллегие иунашъокIэ хьыкум системэм иапшъэрэ квалификационнэ класс къыфагъэшъошагъ. Гъэхъагъэ хэлъэу ипшъэрылъхэр зэригъэцакIэхэрэм ишыхьатэу Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм, УФ-м и Апшъэрэ Арбитражнэ хьыкум ящытхъу тхылъхэр къыратыгъэх.

Джащ фэдэу АР-м къэралыгъо гъэпсыкIэ иIэным, ылъэпытэу теуцоным чанэу хэлэжьагъ. Конституционнэ комиссием иIофшIэкIо куп хэтэу АР-м и Конституцие ипроект игъэхьазырын иIахьышIу хишIыхьагъ.

1997-рэ илъэсым АР-м и ЛIышъхьэ иунашъокIэ «АР-м изаслуженнэ юрист» зыфиIорэ цIэ лъапIэр къыфагъэшъошагъ. Мы уахътэм ехъулIэу Вячеслав пенсием щыI, арэу щытми, научнэ, кIэлэегъэджэ ыкIи общественнэ IофшIэнхэр егъэцакIэх.

2007-рэ илъэсым кандидатскэ IофшIэныр къыгъэшъыпкъэжьыгъ ыкIи юридическэ шIэныгъэмкIэ кандидат хъугъэ. Мы уахътэм Адыгэ къэралыгъо университетым икафедрэ идоцентэу Iоф ешIэ, научнэ тхыгъэхэм ыкIи монографиехэм яавтор.

Прокуратурэм иветеранхэм ыкIи ипенсионерхэм я Урысые общественнэ организацие и Адыгэ шъолъыр къутамэ и Совет, ащ нэмыкIэу следственнэ къулыкъухэм яветеранхэм я Ассоциациеу «Следствием ветеранхэм я Союз» зыфиIорэм и Адыгэ шъолъыр къутамэ и Совет пэщэныгъэ адызэрехьэ. Студентхэр къыхигъэлажьэхэзэ, прокуратурэм иветеранхэм ыкIи ветеранхэу щымыIэжьхэм яшъхьэгъусэхэм IэпыIэгъу арагъэгъоты. АщкIэ къытIэхъухьэхэрэ лIэужхэм язэхашIэ къагъэущы, прокуратурэм уасэу ыкIи прокурор IофшIакIом мэхьанэу яIэр къаIэты.

Вячеслав унэгъо дахэ иI. Ишъхьэгъусэ ящысэтехыпIэу пшъэшъитIуми врач сэнэхьатыр зэрагъэгъотыгъ. Данэ Москва цэхэм зыщяIэзэхэрэ клиникэм ипащэу, Саидэ Мыекъуапэ цашIэу Iоф щашIэ.

Джырэблагъэ Вячеслав ыныбжь илъэс 65-рэ хъугъэ. Ащ имэфэкIкIэ фэгушIуагъэх АР-м ипрокуратурэ иIофышIэхэр. КъытIэхъухьэхэрэ лIэужхэмкIэ щысэтехыпIэу щыт Вячеслав псауныгъэ иIэу, бэгъашIэ хъунэу, иIахьыл гупсэхэм адэтхъэжьынэу фэлъаIуагъэх.

КIАРЭ Фатим.

ТхылъыкIэхэу зэдгъэгъотыгъэхэр

Илъэс къэс Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ библиотекэ тхылъыкIэхэу зэригъэгъотыхэрэм титхылъеджэхэр нэIуасэ афэтэшIых.

Ягугъу къэсшIымэ сшIоигъу краеведческэ ыкIи лъэпкъ хэутыгъэхэр къэзэлъхъумэхэрэ секторым 2018-рэ илъэсым къыIэкIэхьэгъэ тхылъыкIэхэм ащыщхэм.

1926-рэ ипъэсым шапсыгъэхэм ябыракъэу кавказ лъэпкъхэм ятарихъ и Музееу Тбилиси дэтым щыIагъэр къызэрахьыжьыгъэр хэкум ис адыгэхэмкIэ мэхьанэ зиIэ хъугъэ-шIагъэу хъугъагъэ. Ащ фэгъэхьыгъэу УФ-м народнэ просвещениемкIэ иотличникэу А. Ю. Жанэм «Шапсугское знамя: возвращение» зыфиIорэр къыдигъэкIыгъ. Мыр хэгъэхъонхэмрэ гъэтэрэзыжьынхэмрэ зиIэ ящэнэрэ тедзэгъу. Быракъым икъэщэжьын шапсыгъэ къуаджэхэм ямызакъоу, зэрэ Адыгэ шъолъырэу рыгушхуагъ. Хэгъэгу джэгукIэ зэджэгъэхэ мэфэкIышхом кIэщакIо фэхъугъагъ а лъэхъаным Адыгэ хэку исполкомым итхьаматагъэу Хьахъурэтэ Шыхьанчэрые. Лъэпкъым къырыкIуагъэм ущыгъозэным фэшI мы IофшIагъэм мэхьанэ иI ыкIи титхылъеджэхэм къашъхьапэнэу тыщэгугъы.

ИжъыкIэ къыщегъэжьагъэу непэ къызнэсыгъэм адыгэхэм яшIэныгъэ джэгум чIыпIэ ин щеубыты ыкIи ащ къешIэкIыгъэ хэбзэ гъэнэфагъэхэм атетхэу ахэр рагъэкIокIых.

Адыгэ къэралыгъо телевидением иIофышIэу, телевизионнэ программэу «ПсынэкIэчъ» зыфиIорэм иавторэу ыкIи режиссерэу Кушъу Светланэ адыгэ кэшъохэм, джэгухэм афэгъэхьыгъэу Iофэу ышIагъэр макIэп. Ау къэIогъэн фае адыгэхэм сэмэркъэу къашъохэу яIэхэм яхьылIагъэу икъун тхыгъэ зэрэщымыIэр ыкIи мы зигугъу къэтшIыщт тхылъыр апэрэ IофшIагъэу зэрэщытыр. Ар «Шуточные танцы адыгов (черкесов)» ыIоу Мыекъуапэ 2018-рэ илъэсым авторым къыщыдигъэкIыгъ. А Iофым ехьылIагъэу Кушъу Светэ материалэу ыугъоигъэри экспедиционнэ IофшIэнэу ышIагъэри бэ. Этнографхэм, хэкужъым щыпсэущтыгъэхэ къэзгъэзэжьыгъэхэ тилъэпкъэгъухэм, адыгэхэу Европэм щыпсэухэрэм, ученэхэу Къэбэртэе-Бэлъкъар Республикэм щыщхэм ыкIи нэмыкIхэми ащ заIуигъакIэзэ материалхэр къыугъоигъэх. «Шъхьауназ», «Зыгъэгус», «Къэшъокъуанч», «Къэшъобгъундж» ыкIи нэмыкI сэмэркъэу къашъохэу адыгэхэм аIэкIэзыжьыгъэхэм ятарихъ гъэшIэгъон дэдэу тапашъхьэ къеуцо.

Филологие шIэныгъэхэмкIэ докторэу, профессорэу Шъаукъо Аскэр ыныбжь илъэс 80 зэрэхъугъэм фэгъэхьыгъэу Адыгэ къэралыгъо университетым Адыгэ филологиемрэ культурэмрэкIэ ифакультет «Жизнь, отданная науке» («ИщыIэныгъэ шIэныгъэм фигъэлэжьагъ») зыфиIорэ тхылъыр къыдигъэкIыгъ. Ар зэхэзыгъэуцуагъэр З. Б. Бгъуашэр ыкIи Г. А. Мурадэр. ЗэлъашIэрэ шIэныгъэлэжьыр адыгэ бзэшIэныгъэм фэлэжьагъ ыкIи научнэ IофшIагъэу иIэр бэ. Кавказоведением, адыгабзэм итарихъ, джырэ адыгабзэм епхыгъэ Iофэу ышIагъэр макIэп. Адыгэбзэ жэбзэ къабзэм зиушъомбгъуным илъэс пчъагъэм фэлэжьагъ, пIуныгъэгъэсэныгъэ мэхьанэу иIоф хилъхьагъэм уехъырэхъышэжьынэу щытэп. Iоф зыдишIагъэхэм, иныбджэгъухэм ягукъэкIыжьхэмрэ, кIэн баеу Шъаукъом къыгъэнагъэмрэ тхылъым щытэлъэгъух.

Адыгэ къэралыгъо университетымрэ гуманитар шIэныгъэхэм апылъ Адыгэ республикэ институтэу Т. КIэращэм ыцIэ зыхьырэмрэ зэхащэгъэ Дунэе шIэныгъэ конференциеу «ТхыбзакIэхэм якъежьэнрэ яхэхъонрэ» зыфиIоу IэшъхьэмэфэДаутэ къызыхъугъэр илъэси 120-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхьыгъэр Мыекъуапэ 2017-рэ илъэсым щырекIокIыгъ. БзэшIэныгъэм зегъэушъомбгъугъэным кIэлэегъаджэхэм шIэныгъэхэу ауГъоигъэхэм язэфэхьысыжьын, кавказ бзэшIэныгъэм епхыгъэ IофшIагъэхэмкIэ зэхъожьынхэр, пшъэрылъ шъхьаIэу конференцием иIагъ. Анахь лъэныкъо шъхьаIэхэу мыщ къыщаIэтыгъэхэр кавказыбзэхэм язэгъэшIэн пылъ Iофыгъохэр, шIыкIэ амалэу къызфэбгъэфедэшъущтхэр, фольклористикэмрэ филологиемрэ язэпхыныгъэ ыкIи адыгэ тхыбзэм лъапсэ фэзышIыгъэ IэшъхьэмэфэДаутэ иIоф лъыгъэкIотэгъэныр арых. Тхылъыр зэхэзыгъэуцуагъэхэр филологие шIэныгъэхэмкIэ кандидатхэу Анцокъо Сурэтрэ Атэжьахьэ Сайхьатрэ. Тхылъым шъхьэу иIэр «Становление и развитие младописьменных языков».

Сыд фэдэрэ лъэпкъ пштагъэми, шъхьадж шъошэ гъэнэфагъэ иI. Лъэпкъ шъуашэм цIыфыр зыщыщым, диным еплъыкIэу фыриIэм, идунэееплъыкIэ, ныбжьэу иIэм ыкIи нэмыкIыбэм унаIэ атырыагъадзэ. Анахьэу адыгэ шъуашэм хъулъфыгъэм ыцIыфыгъэрэ лIыгъэу хэлъымрэ, бзылъфыгъэм иIэдэбныгъэрэ идэхагъэрэ къытегъашIэх. Шъуашэм итеплъэ къэзыгъэдахэрэр пкъыгъохэу, Iэмэ-псымэхэу (анахьэу хъулъфыгъэ шъуашэм) къешIэкIыгъэхэр арых. Ащ нэмыкIэу бзылъфыгъэ шъуашэм игъэдэхэн дышъэидэр анахьэу щагъэфедэщтыгъ. Адыгэ Республикэм культурэмкIэ и Министерствэрэ Лъэпкъ музеимрэ къызэдыдагъэкIыгъэ тхылъэу «Традиционная одежда и золотое шитье адыгов: из фондов Национального музея Республики Адыгея» зыфиIорэм мыхэр зэкIэ игъэкIотыгъэу щытлъэгъун тлъэкIыщт.

ЗэлъашIэрэ адыгэ тхакIоу Цуекъо Юныс иповестэу «КъэшъуакIом икъам», рассказхэмрэ публицистикэмрэ къыздэхьагъэхэ тхылъыкIэр «Мелодии синих гор» ыIоу Мыекъуапэ къыщыдэкIыгъ. Мыхэм лъэпкъ щыIакIэу ыкIи тарихъ гупшысэу яIэр куоу щытэлъэгъу. Тыкъэзыуцухьэрэ дунаим цIыфым зэпхыныгъэу дыриIэр гупшысэ куу хэлъэу авторым къегъэлъагъо.

МЭРЭТЫКЪО Зарем.

Краеведческэ ыкIи лъэпкъ хэутыгъэхэр къэзыухъумэрэ секторым иIофышI.

Поэзиер ыкIи цIыфыр

ШЭУДЖЭН Инвер: *«Сэ дунаим усэкIэ сыдэгущыIэ»*

ЗэчыйкIэ Тхьэр къызэтэгъэ цIыф къэбзэ Iушым игущыIи, игупшыси нэфых. ЗэлъаIыгъ ар зэхэшIэ блэрхэу ежь фэдэ цIыф жъугъэ минхэм афыриIэхэм. КIоми, чъэми, щысыми, щытыми, плъэми, даIоми инэплъэгъу итыр дунэешхор ары. Ежь иамал иныр поэзиер арышъ, ащкIэ мы псэ зыпыт пстэур зэхаригъэшIыкIыныр имурад.

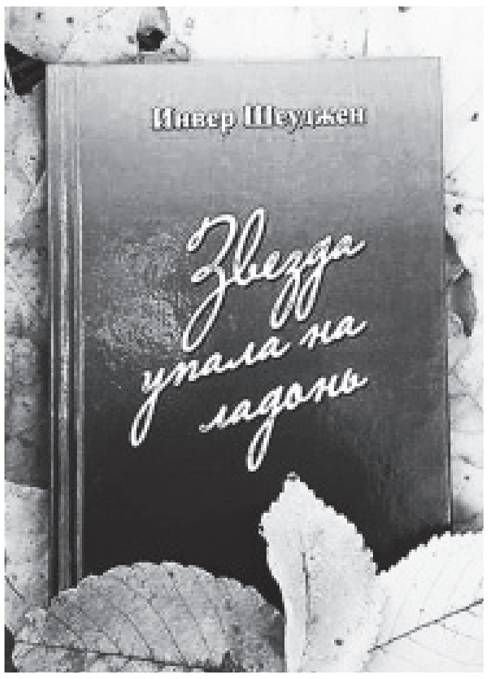

БэмышIэу усэн-тхэным зезытыгъэ адыгэ кIалэу Шэуджэн Инвер фэгъэхьыгъэмэ къэпIон плъэкIыщтыр, ыгу цIыфхэмкIи, ежь ышъхьэкIи зэфэгъэ-къэбзэгъэ лъэшым зэрэзэлъиIыгъыр, щыIэныгъэр зэрикIасэр, ащ илъэпIэгъэ-дэхагъэ къыгурыIуапэу, хэти ар шIу ригъэлъэгъумэ зэрэшIоигъор ары.

«ЦIыфыбэ щыIа е бгъотыщта шIоигъор усэкIэ къыIон ылъэкIэу?» пIомэ, джэуапри хьазыр: хэти ежь Тхьэм къыхилъхьагъэр фэукIочIынэу сыдигъоми къыхэкIыжьы.

Поэзиер – усэр псэм зэхишIэрэ пстэум, гур зымыгъэрэхьатырэм ялъэуж нэф. УсакIор – цIыфышху, зэрэдунаеу гукIэ решIыкIы; егъашIо шIулъэгъоу мы чIым ыблыпкъыр; еIэты цIыфэу зыгу зэIухыгъэр; мэусэ чэщныкъом, зэрэдунаеу ынэгу кIэтэу; матхэ чэщныкъом ыкIи нэфшъэгъо рэхьатым, сатыр фэбабзэхэм гупсэфыгъо-гуапэр рагъэгъотэу, тхьапэ фыжьыбзэр ахэмкIэ еушъэ.

СикIас сэ усэ сатыр лъэкIыхьэгъэ зэкIэлъыкIохэу шъыпкъэр зыщыIорышIэхэрэм сяджэныр; сымышIэрэр къысаIоу, сшIэрэм хагъахъоу. АкъылышIуагъэр ащыкIэзгъэтхъэу, сатырхэр къытезгъэзэжьызэ кIэсыджыкIыжьынхэр. Псэм тешIыкIыгъэхэ усэхэу зигъо кIэхьагъэхэр тхъагъох, пщиз пхагъахъо, гум зырагъэузэнкIы, гушъхьэгъомылэ шъыпкъэх. УсакIоу зигупшысэ зафэкIэ узфэзыщэрэр хэтми IэпэIас, цIыфышху, гупыкIышхо зиI. ГулъэчIэ шъэфхэр къэтIэтэгъошIухэпи, ауми, яуахътэ къызысыкIэ, ахэри пфэубытыжьыщтхэп.

Шэуджэн Инвер иапэрэ усэ сборникэу «Звезда упала на ладонь» зыфиIоу урысыбзэкIэ Адыгэ тхылъ тедзапIэм къыщыдэкIыгъэм седжагъ ыкIи мы гупшысэхэр сигъэшIыгъэх.

«Хэт щыща Шэуджэн Инвер?» зыIонхэри къыхэкIыщтых. Мыхъун хэлъэп умышIэрэм укIэупчIэным. Къедгъэжьэн усакIом ищыIэныгъэкIэ.

Шэуджэн Инвер мэзаем и 22-м, 1970-рэ илъэсым къалэу Краснодар къыщыхъугъ. 1986-рэ илъэсым еджапIэр дэгъу дэдэу къыухыгъ. 1988 – 1990-рэ илъэсхэм Урысыем и УIэшыгъэ КIуачIэхэм дзэ къулыкъур ащихьыгъ. 1994-рэ илъэсым Краснодар къэралыгъо технологическэ университетым иинженер-экономическэ факультет диплом плъыжькIэ къыухыгъ.

2007-рэ илъэсым псэолъэшI компаниеу СИК «Кубань-СпецСтрой» зыфиIорэр зэхищагъ, ащ игенеральнэ директорэу непи Iоф ешIэ.

2013-рэ илъэсым тхэныр ригъэжьагъ. Ытхыхэрэр поэтическэ сборник зэфэшъхьафхэу «Кубань в зеркале поэзии» (Краснодар), альманахэу «Жъогъобын», гъэзетхэу «Комсомольская правда», «Зори Кубани», «Власть Советов» къащыхеутых.

Поэтическэ зэнэкъокъоу «Под небом Рязани» зыцIэу 2016-рэ илъэсым зэхащэгъагъэм хэлэжьагъ, идипломант. Мы илъэс дэдэм ишэкIогъу мазэ «Дни чтения в Екатеринодаре» зыфиIорэм хэлэжьагъ. Мэзаем, 2017-рэ илъэсым, журналэу «Небо Кубани» зыфиIоу къыдэкIыгъэм апэрэу Инвер иусэ зэфэшъхьафхэр къыщыхаутыгъэх. Шэуджэным истихэр литературнэ-тарихъ журналэу «Родная Кубань» зыцIэми дэтых. Литературнэ зэнэкъокъоу «Стихи и проза» зыфиIоу гъэзетэу «Аргументы и факты» зэхищэгъагъэм Шэуджэн Инвер текIоныгъэр къыщыфагъэшъошагъ, анахь тхылъеджабэ ыкIи иусэхэмкIэ гущыIэ дэхабэ къызыфаIуагъэхэм ащыщ.

Шэуджэн Инвер иапэрэ усэ тхылъ «Звезда упала на ладонь» цIэу фишIыгъэр. Жъуагъор пIэгу къифэныр зэрэнасыпыгъэм щэч хэлъэп – ар шIулъэгъу жъуагъуа е гум икIэсэ усэным ижъуагъоу зыкIэхъопсыщтыгъэр ара, е гъашIэм фыриIэ шIошъхъуныгъэм къыритыгъэ тын лъапIэуи орэхъу. Усэ тхылъыр Адыгэ республикэ тхылъ тедзапIэм 2018-рэ илъэсым пчъагъэмкIэ 300 хъоу къыщытырадзагъ. Ащ усэ зэфэшъхьафхэу 100-м нахьыбэ къыдэхьагъ. Ахэм усакIом икIэлэцIыкIугъо, иныбжьыкIэгъу, игупсэу къешIэкIыгъэхэр, иадыгэ лъэпкъ, жьыкъэщэгъу гуапэу, хэтрэ цIыфкIи Iэзэгъу папкIэу щыт зэхэшIэ плъыгъэу шIулъэгъу мыкIуасэр къащыIотагъэх. Инвер урысыбзэкIэ матхэ, ауми, илъэпкъ гупшысакIэ исатырхэм ащызэхэошIэ.

Тхылъым усэхэу дэтхэр темэхэмкIэ зэхэгъэуушъхьафыкIыгъэхэп, ау ащ емылъытыгъэу усакIом игупшысэ Iуданэ зэпыч-зэпыу имыIэу, зэгъэкIугъэ, къэIокIэ дахэхэр, гъэшIэгъонхэр иIэх, ипоэтическэ сатырхэм фэбэгъэ-IэшIугъэ акIэлъ ыкIи узылъащэ.

Сборникыр усэу «Я с миром говорю стихами» зыфиIорэм къызэIуехы:

«Мой крест – дарованная лира,
И ноша эта нелегка,
Я брошу под ноги полмира,
Когда куражится строка».

Чэщ мычъыяби, нэмыкIи усакIом тырегъэкIуадэ тхэн-гупшысэным, ау ащ зыкIи рыкIэгъожьырэп: ыгукIэ зымыгъэгупсэфырэр чIимыухъумэу, ымыгъэбылъэу гум ипычыгъо зэдиштэкIэ къыIон зэрилъэкIырэм егъэбжьышIо. «Тхэрэ пстэур усакIуа?» зыфиIорэ упчIэр зыфигъэуцужьызэ, «Поэт иль нет?» зыцIэм къыщеIо ащ иджэуап къэзытыщтыр тхылъеджэр арэу зэрэщытыр. Усэхэу «Я маски в жизни не привык носить», «Мне сорок семь», «Иду к мечте сто тысяч лет», нэмыкIхэми, ныбжь зэтеуцуагъэм тхэн-усэныр езыгъэжьэгъэ авторым къыщеIо дэбжъыкъум фыжьэу хидзагъэр къызэремыхьылъэкIырэр, губзыгъэагъэр къызэрэфэкIуагъэм зэригъэлъэшырэр. ШъорышIыгъэ-нэшIошIыгъэр, зэрымытым зыригъэуцоныр ыгукIэ зэримыштэрэр, шъотелъашъо зиIэхэм зэращымыщыр ыкIи гум къыриIорэр, шъыпкъэм тетэу, тхьапэ къабзэм зэрэригъэкIурэр Инвер исатырхэм къащеIо.

Усэхэу «Двор моего детства», «Седой отец и старенькая мать», «Благословенный край», «Адыгами нас издавна зовут», «Адыги здесь живут», «Родился ты адыгом», «Если ты мужчина» зыфиIохэрэ усэхэм якъэхъукIэ, ищагу, ны-тыхэр, иадыгэ лъэпкъ, ащ ишэн-хабзэхэм агъэгушхоу сыдигъуи зэрэзылъащэрэр къащыIуагъ, цIыфыгъэ-адыгагъэр пIуныгъэ мэхьанэшхо зиIэу зэрэщытыр ащыкIэгъэтхъыгъ.

«Звезда упала на ладонь» зыфиIорэм къыдэхьагъэхэ усэхэм янахьыбэр шIулъэгъум, гузэхэшIэ блэр зэпымыухэу усакIор зэлъызыIыгъхэр къызыщыIотагъэх. «Что подарить тебе, родная?», «Я прикасаюсь к тебе щекой», «Боль моя, ты душу рвешь?!», «Вдохновение», «Ты пусти меня в душу», «Живите, любите, мечтайте!», нэмыкI усэхэри щыIэныгъэр зикIасэу, зилъапIэм игупшысэ-тхыпхъэхэу псэм ифабэ ахэгощагъ, еджэхэрэми гужьыдэкIыгъо афэхъух.

Ау гъашIэм зэкIэ щыгъэжъыугъэ-щыгъэдэхэгъэ къодыеп: хэти ищыIэныгъэ гушIуагъуи, гомыIуи, шIулъэгъу зэпычыгъи, нэмыкIи щызэпэIутых.

ЗыкIэрищэикIырэп усакIом игомыIу мафэ, шъыпкъэм гот ыкIи ар къеIо. «Осень на моей душе», «Сине-голубое небо в облаках», нэмыкIхэм гум инэшхъэй ащызэхэошIэ, ауми, мэкIуатэ уахътэр – зэблэкIых гъэмафэр, бжыхьэр, гъатхэр, кIымафэр… Хэти инасып ин ежь-ежьырэу ыухъумэу, фэсакъэу, игупшысэ, имурад ин гъашIэм пхырещы. Шэуджэн Инвер итхылъыкIэу «Звезда упала на ладонь» зыфиIорэр фэбэгъэ-IэшIугъэ зыкIэлъ тхыгъ, «Гъогу маф!» фэтэIо.

МАМЫРЫКЪО
Нуриет.

КIэлэцIыкIухэр зэрэзэращэхэрэм къулыкъушIэхэр лъэплъэх

Урысые Федерацием и Правительствэ иунашъокIэ 2013-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 17-м кIэлэцIыкIу купхэр зэхэтхэу автобусхэмкIэ зэрэзэращэхэрэм ишапхъэхэр агъэнэфагъэх. Джащ фэдэу 2007-рэ илъэсым щылэ мазэм и 17-м а транспорт амалхэр Къэралыгъо автоинспекцием иавтомобильхэр ауж итхэу агъэкIотэнхэм иунашъо аштагъ. КIэлэцIыкIухэр щынэгъончъэу зэрэзепщэщтхэ лъэныкъохэр зэкIэ ащ къыщыдыхэлъытагъэх.

Зэхэт купхэр зэращэнхэмкIэ ягъусэщтхэр гъэнэфэгъэнхэм иунашъо зэраштэщтыр, ахэр зэрэзекIощтхэр инструкцием гъэнэфагъэу къыщеIох. Автобуси 3 зэхэтэу кIонхэ зыхъукIэ, патруль машинэхэр ягъусэнхэ фае, ащ фэшI лъэIу тхылъ нахь пасэу Къэралыгъо автоинспекцием яптынэу щыт.

Федеральнэ Законэу административнэ хэбзэукъоныгъэхэм афэгъэхьыгъэм 2016-рэ илъэсым жъоныгъуакIэм и 1-м зэхъокIыныгъэхэр фашIыгъэх. Ащ къызэрэщиIорэмкIэ, кIэлэцIыкIу купхэр зэхэтхэу автобусхэмкIэ зещэгъэнхэмкIэ водителым, IэнатIэ зыIыгъхэм ыкIи юридическэ лицэхэм пшъэдэкIыжь гъэнэфагъэ ахьы. ГущыIэм пае, зэрыкIощтхэ гъогум ипрограммэ, сабыйхэм, ягъусэщтхэм ясписка аIыгъынхэ фае ыкIи чэщым зэращэнхэ фитхэп.

КIэлэцIыкIу купхэр зэхэтхэу автобусхэмкIэ зэрэзэращэщтхэ шIыкIэхэм шапхъэхэу апылъхэр игъэкIотыгъэу Къэралыгъо автоинспекцием иинтернет-сайтэу (www.gibdd.ru/corp/people/) зыфиIорэм зэхэщакIохэм рагъотэщт.

Лъытэныгъэ зыфэтшIыхэрэ ны-тыхэр, Адыгеим и Къэралыгъо автоинспекцие къышъолъэIу мыщ фэдэ зекIонхэм пшъэдэкIыжь гъэнэфагъэ афышъуиIэу шъукъякIолIэнэу. Зыгорэ кIэ хэбзэукъоныгъэхэр къыхэжъугъэщыхэмэ, гъогурыкIоныр щынэгъончъэнымкIэ инспекцием идежурнэ часть телефонэу **8(8772)53-90-02-м** макъэ къежъугъэIу.

СОНЕТЭХЭР • СОНЕТЭХЭР • СОНЕТЭХЭР

5

Еплъ, дунаим игъэпсыкІэ,
Уцыр къэкІы мэгъонлэжьы.
Джары цІыфым ипсэукІэ,
Игъо къэсы, мэкІодыжьы.

Тылэжьыгъэм ичылапхъэ
ТэгъэтІысышъ тыдэлажьэ.
КъыхэкІыгъэр тэгъэбагъо,
Тилэжьыгъэ тэгъэшІагъо.

Ер а чІыгум езыпхъыгъэр
ЦІыф фэмыдэу ауджэгъу.
УмыгъэкІод о уидэхагъэ,
Ахэрэхъу сабыймэ пчъагъэ.

ГъашІэм хэлъыр уидэхагъэу
Къэгъэнэжь о уилэжьыгъэу.

8

Чэф мыухэу етхьыжьагъэм
Игъо къэсышъ, мэкІодыжьы.
ЧІыфэу гъашІэм къытитыгъэм
Ибысым къыкІэлъэкІожьы.

Яттыжьынэу къытатыгъэр
Къэтэгъанэ тщыгъупшагъэу.
Мылъкур ащи ылъэхъагъэу
Тегъэпсэу тхимыгъахъоу.

Тымылъэгъоу зыдгъэшІожьэзэ
Къытхэхъуагъэри тхэкІыжьы.
Игъо къэсмэ зыхэттхьыжьзэ
Ар зыягъэм тІэкІехыжьы.

Тызлъыхъугъэр тыщыгугъэу,
Щылъ а чІыгум екІужьыгъэу.

9

Сыфэшъыпкъ, сидах, зэгъашІэ
Сишъыпкъагъэ зэблэсхъущтэп.
Сыгу ппсэ хэлъэу зэхэсшІэ
Ар гъэпцІагъэу къэзгъэнэщтэп.

Ори убгъэ сыгу щыбгъашІоу
КІэбгъэнагъэу къэогъаблэ.
Гъогу сытетэу угу имашІо —
Нэфыгъуазэу сэ къысфэблэ.

Сэ емыкІухэм сахэтыгъэу
Уадэжь бэрэ сыкъэкІожьы.
ПсынэкІэчъэу уикъэбзагъэ
СиемыкІухэр етхьакІыжьы.

Джа дунаеу сызыхэтым
Сыдэхъущтэп ухэмытмэ.

33

ГъашІэм имэстапэ гъэчаныгъэу
Тынэгушъо лъагъохэр щыхещы.
Хэти ижьыкъащэ анахь лъэшми
Уахътэр къэсы, напэри зэблехъу.

Тыгъэм зигъэлъэшэу огум ехьэ,
Мафэ къэси а зы Іофыр щехы.
Зынэсыгъэм сакъэу еІэзэжьы,
Игъунэнчъэ пІалъэ фегъэзэжьы.

Хым исыдж орхэр лъытэгъуаех,
Мафэ къэсми огум зызэблехъу.
Ау мэкъамэу хэтыр зэпымыоу
Зы орэдыр къеІо зэблимыхъоу.

Уасэ фэшІ уигъашІэ ыгъотыгъэм,
Джары уасэу иІэр о бгъэшІагъэм.

44

СыкІэрыт усакІом исаугъэты,
СыгумэкІэу упчІэхэр есэты:
«Сыда сызфэхъугъэр, усэрэжъ,
СигумэкІ сатырым имыфэжьэу?

Къысэтыжь ІункІыбзэу а уиІагъэр,
ЦІыфым игупшысэ къызэІуихэу.
Сэгъэлъэгъу амалэу къэбгъэнагъэр
Сэри сиІумэтхэр згъэдэІонхэу».

«Дышъэ фэдэу хэти илэжьыгъэ
ЕгъэтІылъы мастэу къыштэжьынэу.
Ащ ІункІыбзэу Іулъыр егъэтыгъэу
Зылэжьыгъэм тефэ ыІыгъынэу».

Лъыхъу ІункІыбзэ ори умышъхьахэу,
Къэбгъотыщт а псалъэхэр мымахэу.

67

ТиблэкІыгъэ сыгу имыкІэу,
Сигупшысэ къышІомыкІэу,
ТшІокІодыгъэр сигухэкІэу
Узы хъугъэу сыкъекІокІы.

Нэпсэу зыкІи симыІагъэр,
Гоу егъашІэм мыузыгъэр,
Сызэрадзэу къежьэх узхэу,
СигупшысэхэрсІэпызхэу.

Джы кІодыгъэр къэсэлъытэ
ИкІэрыкІэу сыгу мэкІоды.
Зэм бэшІагъэу агъэягъэр
КъэкІожьыгъэу сэгъэежьы.

А блэкІыгъэр зыфэягъэр,
Ары Іофэу къысфэнагъэр.

74

ЩыІэр зэкІэ зыкІэхъопсрэр
Къыфэсхьыгъэу уадэжь щылъ.
Зи къэмынэу къыостыгъэм,
СишІулъэгъу ашъхьагъы телъ.

СыкІэгъожьрэп, угъоигъэу
СиІэр зэкІэ осэтыжьы.
Ау гукъаоу къыостыгъэм
Ашъхьэ телъыр хэодзыжьы.

Сыда джыри къыпфэсшІэщтыр,
Сыгу къинагъэу остыжьыщтыр?
Сэ Іэзэгъоу сыпщыгугъызэ,
Пшъэхъоу пІыгъыр къызэпэзы.

Арэу щытми пыи сымышІыжьи,
Сыкъезэгъэу зэкІэ осэтыжьы.

76

СІон сымышІэу сыодэІу,
Къэолъытэ къинэу пхъугъэр.
Сэ силажьэу къысэоІо
Шъхьацыр фыжьы зэрэхъугъэр.

МашІоу кІэлъыр нэм кІосагъэ,
КІышъор пщэсэу зэгъэлъагъэ.
А зэпстэури пшъхьасымыхэу
КъысэоІох уигухэкІхэу.

Угу гъэІасэ, зи къэхъугъэп!
Ащ фэдизэу хъугъи щыІэп!
Яплъ сабыймэ зэплъэкІыжьи,
УикІэлэгъур къыоплъыжьы.

Джары гъашІэм уасэу хэлъыр,
Сиджэуап сэри зыхэлъыр!

77

Щыт къащагъэу нысэ дахэр,
Шъхьэм лэкъумэр ратэкъохы.
Зи щыкІагъэ имыІэнэу,
Къетэкъохэу мылъку щыІэнэу.

ЛъэгукІэтыным дамыгъэхэу
Рагъэ гуащэм лъэхэхьанэу,
Лъапэр шъабэу щызэблихэу
ЛІэкъо машІор зэрихьанэу.

Нысэ шхыныр ІуацІэлыгъэу,
Еплъы гъашІэм иІэшІугъэу.
Сыд фэдизэу хъуми къинэу
А ІэшІугъэр ышъхьэ хъунэу.

Джа тхэзыгъэр шэн-дэхагъэу
Тэпщыныжьы фэдэ пчъагъэу.

79

Упачъыхьэу узыхэтым,
Бэ уиягъэ зэбгъэкІыгъэр.
А ушъыеу къыбготыгъэр
Пащэ хъугъэ емыжагъэу.

Жъыгъор къэсы, отІысыжьы,
Уигупшысэ зэблехъужьы.
А уиягъэ зэбгъэкІыгъэм
Зы пхъэнтІэкІум удекІужьы.

Уфэхъужьы зым гъунэгъу,
Унэ дэпкъхэр зэнэсыжьых.
Адрэр унэм ІэпыІэгъоу
Армэугъэм къыфешІыжьы.

Сыд былымыр? — Ар осэпс!
КъыпкІэныгъэр? — Хымэ Іус!

81

Сыдэу даха забыт шъуашэр,
Зэгъэфагъэу Іэшэ-шъуашэр!
Сыд пцэшІуащэр зыкІэлъыгъэр?
Пчыпыджыныр зыкІэпсыгъэр?

Хэта пылъыр зыщыплъагъэм?
Ылъ къыптефэу ауКІыгъэм.
Ар унагъоу къызэхэкІыгъэр
Амалынчъэу къэбгъэнагъэу.

Мылъку кІуапІэ ар пфэхъугъэу
СэнэхьаткІэ къыхэпхыгъэу,
ЦІыф укІыгъэмэ япчъагъэ
Уибгъэхэлъмэ къагъэлъагъо.

Боу емыкІум, псэр хэзыхрэр
БгъэкІэракІэу упылъыныр!

83

СыкъэкІуагъэу уадэжь пчъэм сыІут,
Унэр шункІы, пчъэри егъэтыгъ.
Пчъэблым сытеоныр къысфимыдзэу
Къысэдао гъатхэу идгъэкІыгъэр.

Сыхэхьагъ фыртынэм сымыщынэу,
Уилъэуж сылъэхъу къэзгъотынэу.
Жьыбгъэм егъэсэих гъогу ужхэр,
МэкІодыжьыхь сэри силъэужхэр.

СыкІожьынэу тадэжь сэгъэзэжьы,
Сигупшысэ осым зэІешІэжьы.
Згъотырэп уилъагъо сытехьанэу,
Слъэгъурэп силъэужи згъэзэжьынэу.

Игъом сымышІагъэм сыкІэгъожьы,
Ар зэсІон симыІэу сыкъэкІожьы.

84

Къыхэхьагъ тигъашІэ а сыхьатыр,
ЗэкІэ еплъэу, зыми ежь емыплъэу.
Зэгъэфэн ышІыгъэу тызыхэтыр
Хэти сыд ыІуагъэми пымылъэу.

Хэчъыенэу тІысэу шъхьаукъонэп,
Ымылъытэу гъашІэр лъыкІотэнэп.
УигушІуагъуи уигукъауи якІэсэнэу
Къыпфэнэщт уигугъэ кІэгъэкъонэу.

Шъэфэу а сыхьатым икІо хэлъыр
ГъашІэм къыхэхьагъэу агъэпсыгъ.
Игъоу къэмысыгъэми гухэлъыр
Ежь иІоф темыкІэу дэгъэпсыгъ.

Тыщыгугъэу ткІугъэр къэтэлъытэ,
ГъашІэу къытфэнагъэр ежь елъытэ.

88

Бэрэ мэхъу хым сыкІуагъэу
Нэпкъы Іушъом сыІухьагъэу,
ТиблэкІыгъэу къытфэнагъэр
Хым исыджмэ ахэсльагъоу.

Иджэныкъо мыкІосагъэу,
Огум тыгъэр щыкІосагъэу,
Заоу кІуагъэм къелыжьыгъэу
Бэ хэпІэжъэу ахъункІагъэр.

ЧІыгуи уни къабгынагъэу,
Хым исыджмэ яшэсыгъэу,
Зэу къысщэхъу зэрэлъэпкъэу
Хым ыкІышъо къытенагъэу.

Къэсэплъыхьэх хым исыджхэр,
Згъотрэп лъэпкъым илъэужхэр.

94

Тыгъэм бжьыгъэ телъэу зэхэсхыгъэ.
ГъэшІэгъона о птелъыныр бжьыгъэ?
Зэлъиштагъэу чІыгур чэщы шІункІым
Мазэр бжьыгъэу ит ошъогу нэкІым.

Тэщ нахьыкІэу Іофмэ алэжьагъэу
Мы дунаир макІэп зыбгынагъэр!
Анахьыжъэу пшІынэу упчІэжьэгъу
МакІэ къыхэнагъэр тилІэшІэгъу.

Зыгъэсакъ, Іэхъуамбэ умгъэлъагъо!
ЗэбгъэлъэгъурэрпыикъыпфэхъущтI.
Игъо зыблэбгъэкІрэм умгъэлъагъоу
Пыеу уиІэ пстэуми къахэхъощт!

Огу мэзахэм бжьыгъэу къыхэнагъэу,
Мазэр ит сашъхьагъы зэтенагъэу.

95

Тыгъэм мазэр ыгъэплъыгъэу
КъеткІухьыжьы тыжьынып сэу.
Мафэу кІуагъэм ыгъэпшъыгъэу
ЩэкІосэжьы хы щыугъэм.

Хым архъуанэу щэчэрэгъу,
Зэпымыоу псыр ехьаджы.
Сыджы фыжьэу ыхьаджыгъэр
Тыжьын ткІопсмэ адэуджы.

Гъопс фыжьэу къыІэтыгъэр
Огум жъуагъоу щызэкІанэ.
Сэ гупшысэу къысфэнагъэр
Щэпкъ упсафэу хым къыханэ.

Джа гупшысэр хым ышхынэу
Ехы шъхьалым ыхьаджынэу.

100

Сишъэогъумэ сязэщыгъэу
СэкІо, сэчъэ сахэкІыгъэу.
Сыфэягъ ащ самылъэгъоу
Сыгупшысэу сыщылъынэу.

Сыубгъугъэ цые шІуцІэр,
Огум къехы пщэсы шІуцІэр.
Сэ гупшысэм сыхэхьагъэу,
Зэхэсхыгъэп хэт ыІуагъи.

КъысэбгъукІох сишъэогъухэр,
КъысфэежьхэпІофышІэгъухэр.
Іоф мышІэным сезэщыгъэу
Джы сякуо сащыгугъэу.

ЦІыфыр ышхырэп ышІагъэм,
Ешхы цІыфыр ымышІагъэм!

ГЪУКІЭЛІ Нурбый.

къ. Мыекъуапэ.

2018-□□ □□□□□

Дунэе литературэм иклассикэу, Киргизием ыкIи Казахстан янароднэ тхакIоу Чингиз Айтматовыр къызыхъугъэр илъэс 90-рэ хъугъэ

ЛъэгапIэ

Тихэгъэгушхоу СССР-щтыгъэм, ащ къешIэкIыгъэгъэ союзнэ республикэхэм зэфэдэкIэ ащыпсэухэрэ цIыф жъугъэхэм анахь якIасэу, зитхыгъэхэм кIэзыгъэнчъэу яджэхэу, зигупшысэ хэIэтыкIыгъэкIэ цIыф миллионыбэм агу зырыригъэхьын амалрэ насыпрэ зиIагъ Чингиз Айтматовыр.

Ихудожественнэ псэлъэ IупкIэ, тхылъеджэхэмкIэ гужьыдэгъэкIыгъо гопагъ. ТхакIом иреалистическэ прозэ къэбзэгъэшъыпкъагъэр ыкIи псэ зыпыт пстэумкIэ шIулъэгъу лъэшыр цIыфхэмкIэ, унэ ыкIи псэушъхьэ IэлхэмкIэ, къэкIыхэрэ лъэпкъхэмкIэ ыкIи къытэшIэкIыгъэ дунаишхомкIэ хэгощагъ. Ч. Айтматовыр урысыбзэкIи киргизыбзэкIи тхэщтыгъ, ипроизведениехэр зэрадзэкIыгъэх бзэ зэфэшъхьафи 150-рэ фэдизкIэ. Щэч хэлъэп, тхылъеджэхэм анахь агу нэсыгъэ тхэкIуагъ.

Сабыигъор ыкIи кIэлэгъур

Чингиз Айтматовыр тыгъэгъазэм и 12-м, 1928-рэ илъэсым коммунист унагъоу Торекул Айтматовымрэ ишъхьэгъусэу Нагимарэ (зипхъухэмкIэ Абдувалиевамрэ) зэдашIагъэм къихъухьагъ. Киргиз АССР-мкIэ, Кировскэ районым ит къуаджэу Шекер щыпсэущтыгъэх. Чингиз къызэхъу ужым къалэм кощыжьыгъагъэх ятэ IэнатIэкIэ зэрэдэкIоягъэм епхыгъэу, ар 1929-рэ илъэсыр арыгъэ. 1933-рэ илъэсым лIыр Киргиз хэку комитетым и ВКП(б) ия II-рэ секретарыгъ. 1935-рэ илъэсым Iэшъхьэтет ныбжьыкIэр Москва дэт Институт Плъыжьым истудент хъугъэ, иунагъуи джащыгъум столицэм къыщэжьыгъагъ. Мы уахътэм Нагима ыкIалэу Ильгин, зэтIуазэхэу шъэожъыитIу (зыр цIыкIузэ лIэжьыгъагъэ) ыкIи пшъашъэу Розэ къафэхъугъагъ. 1937-рэ илъэсым илI ишIоигъоныгъэкIэ Нагима икIэлэцIыкIухэр кIыгъухэу Шекер яIахьылхэм адэжь кIожьыгъагъэ.

1937-рэ илъэсым иIоныгъо мазэ тхакIо хъущт Чингиз ятэ ауби, агъэтIысыгъагъ, Совет хабзэм пэшIуекIоу ары зэралъытэгъагъэр ыкIи 1938-рэ илъэсым аукIыгъ. «Лъэпкъым ипый» зыфиIорэ цIэр иIэу, зыфити, зыщыгугъыни щымыIэу ягуащэ къэнагъ, ауми, зэкIэ ялъфыгъэхэр еджагъэх, апшъэрэ гъэсэныгъэ яI ыкIи хэгъэгу тарихъым ацIэ хатхэныр афызэшIокIыгъ.

Литературэр

Чингиз Айтматовым еджэныр икIэсагъ ыкIи къыдэхъущтыгъ, ащ готэу творческэ гупшысэми къыфырагъашIэщтыгъ. Ытхыхэрэр 1952-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу къыхиутыщтыгъэх: иапэрэ рассказэу «Газетчик Дзюйдо» зыфиIорэр гъэзетэу «Комсомолец Киргизии» къихьэгъагъ. Апэрэ художественнэ текстыр Айтматовым урысыбзэкIэ — бзитIоу анахь пэблагъэм языкIэ ытхыгъагъ. 1953-рэ илъэсым мэкъумэщ институтыр къызеухым, былымхъунымкIэ Киргиз НИИ-м изоотехник шъхьаIэу Iоф ышIагъ, урысыбзэкIэ ыкIи киргизыбзэкIэ рассказхэм ятхын лъегъэкIуатэ, ахэр чIыпIэ къыдэкIыгъохэм къащытырадзэх.

1956-рэ илъэсым тхакIоу Ч. Айтматовыр ишIэныгъэхэм щахигъэхъонэу Москва кIуагъэ ыкIи Апшъэрэ литературнэ курсхэм ачIэхьагъ. Зы илъэс тешIагъэу, мэкъуогъум, 1957-рэ илъэсым тхэкIо ныбжьыкIэм иапэрэ повестэу «Лицом к лицу» зыфиIорэр журналым къыдэхьагъ. Мы илъэс дэдэм повестэу «Джамиля» зыфиIоу тхакIор цIэрыIо зышIыгъэр французыбзэкIэ апэрэу къыдэкIыгъагъ.

1958-рэ илъэсхэм литературнэ курсхэр тхакIом къыухыгъэх. Дипломыр къызыщыратыжьыщтым ехъулIэу джыри урысыбзэкIэ повеститIурэ рассказхэмрэ къыдэкIыгъэх. Ч. Айтматовым иапэрэ роман 1980-рэ илъэсым къыдэкIынэу щытыгъэ къодый. «И дольше века длится день» зыфиIорэм реализмэмрэ фантастическэ хъугъэ-шIагъэхэмрэ щызэхэблагъэх: цIыфымрэ цивилизациемрэ, цIыфыр ыкIи инопланетянхэр къыщиIотыкIыгъэх. ЦIыфхэм уагурыIоным, узэхашIыкIыным ыпэу нэмыкI чIыналъэхэм ащыпсэухэрэм гурыIуакIэ къадэбгъотыныр зэрэнахь IэшIэхым ишIошъхъуныгъэ уегъэшIы мы произведением. Чингиз Айтматовыр гупшысэкIэ амалышхо зыIэкIэлъыгъэ тхакIу, ипроизведениехэу «Белый пароход», «Джамиля», «Тополек мой в красной косынке», «Первый учитель», «Материнское поле», «Прощай, Гульсары», «Буранный полустанок» («И дольше века длится день»), романэу «Плаха», «Плач охотника над пропастью» или «Исповедь на исходе века» (М. Шахановыр игъусэу), «Встреча с одним бахаи» ыкIи «Когда падают горы» («Вечная невеста») (2006) зэ яджагъэхэм ахэт геройхэр ныбжьырэу агухэм къарынагъэх. Ащ къеушыхьаты дунаэ литературэм зигупшысэ, зитворчествэ пытэу хэуцогъэ Чингиз Айтматовыр гупшысэ лъэгапIэр зыштэгъэ тхакIоу зэрэщытыр.

Романэу «Плаха» зыфиIорэр 1986-рэ илъэсым къыдэкIы. Ар СССР-м М. Горбачевым перестройкэр къызыщырихьыжьэгъэгъэ уахътэр арыгъэ ыкIи хэгъэгум илъхэ Iофыгъо шъхьаIэхэм уакъыпытхыхьан амал къыуитыщтыгъ. Ащ емылъытыгъэу, «Плаха» зыфиIорэ романыр зэрэщытэу нэиут тхыгъэу, шъхьэр ухэтми къэозгъэпхъуатэу щытыгъ: анахь гумэкIыгъо упчIэшхохэр къыщиIэтыгъэх, наркоманиер ыкIи коррупциер, шIошъхъуныгъэр ыкIи чылысхэм яIофышIэхэр зыфэдэ шъыпкъэхэм якъэбар занкI.

Бзылъфыгъэ образхэр

ТхакIоу Ч. Айтматовым итворчествэ бзылъфыгъэ дэхагъэм ыкIи IэдэбныгъэI зыхэлъ бзылъфыгъэм, нэхъоим чIыпIэшхо щаубыты. Ежь авторым бзылъфыгъэм хэлъ-хэсыр зэкIэ — дэгъуи дэий ышIапэ, шIоу, дэхагъэу хилъагъорэм гъунинэзи зэримыIэм творчествэр къызэрэригъэблырэр итхылъхэм зэхыуагъашIэ. Щысэхэри щыIэх: повестэу «Джамиля» хэт бзылъфыгъэ лъэшэу а цIэр зиIэр, «Тополек мой в красной косынке» игероине ныбжьыкIэ гупшысакIоу, хэIэтыкIыгъэу Асель, «Материнское поле» хэт губзыгъэу Толгонай, зыкъохэр зэожъым хэкIодагъэу, ау ыпсэ идэхагъэ зыухъумэн зыфэлъэкIыгъэр.

ТхакIом ипроизведение хэт бзылъфыгъэ пэпчъ, тхылъхэм уяджэ зыхъукIэ, гум пэблагъэ зэу мэхъух, удахьыхы, щыIэныгъэм укIагъэгушIу. Ар къызэхэкIырэр тхакIом гукIэгъу-шIулъэгъу инэу бзылъфыгъэ дэхагъэм фыриIэр икъоу къыриIотыкIын, къыригъэлъэгъукIын зэрэфэлъэкIырэр ары. «Адэ ащ фэдэ амал-IэпэIэсагъэр Чингиз Айтматовым нэмыкI тхакIохэм ашIокIоу тыдэ къыфикIыгъа?» пIомэ, джэуапыр зы: ежь тхэкIошхом ышъхьэкIэ бзылъфыгъэм шIулъэгъу мыпкIыжь-мыучъыIыжьэу фыриIагъэм епхыгъагъ.

ТхакIом ищыIэкIагъэр

Чингиз Айтматовым иапэрэ шъхьэгъусагъэр Керез Шамбиевар ары. Чингиз сельхозинститутым щеджэзэ ащ нэIуасэ фэхъугъагъ, пшъашъэр мединститутым щеджэщтыгъ ыкIи литературэри лъэшэу шIогъэшIэгъоныгъ. Керез «5»-кIэ еджапIэр къызеухым, Москва Литературнэ институтым чIэхьан амал (направление) къыратыгъагъ, ау пэрыохъухэр къыкъокIхи, кIогъагъэп. ЫужыкIэ, врач дэгъу ыкIи пэщэ гъэшIэгъон хъугъэ, Киргизием псауныгъэр ухъумэнымкIэ и Министерствэ Iоф щишIагъ. КIэлитIу тхакIом къыфилъфыгъ: Санджар — журналист ыкIи литератор, бизнесмен. Аскар — тарихъылэжь.

Я 50-рэ илъэсхэм якIэухым Чингиз Айтматовыр ишIулъэгъу анахь лъэшэу балеринэу Бюбюсара Бейшеналиевам IукIагъ. Мы шIулъэгъу машIор Ленинград къыщежьагъ ыкIи илъэс 14 ыкъудыигъ. ЗэкIэсэ нэбгыритIур къэзэрэщэнхэ алъэкIынэу щытыгъэп: нэбгыритIури цIыфышхоху, чIыпIэ хэхыгъэ обществэм щызиIагъэх, шэпхъэ-хабзэхэр бгъэтэкъонхэр дэхагъэп ыкIи къыпфадэщтыгъэп. Коммунистым ау сыдми зэхэшIэ стырхэм апаекIэ иунагъо ыгъэкIодын фитыгъэп, шъуз-кIалэхэр, унагъор апэрагъэх. Ащ нэмыкIэу, СССР-м инароднэ артисткэу, къэралыгъом иапэрэ цIыфхэр къыздеушъэкIыхэрэр о зэрэпIо закIэу мыхъуныгъэри къыдыхэт. ТхакIом игуззэхашIэхэр ипроизведениехэм ахигуащэщтыгъэх, тхэрэп, шъхьэгъусэм ыкIи ишIулъэгъу закъоу щыт бзылъфыгъэм азыфагу ит: повестэу «Прощай, Гульсары» Танабай иобразкIэ ар къыщызэIуихыгъ, гулъэчIэ-гуузыр «тIэгу къырилъхьагъ». Романэу «И дольше века длится день» зыфиIорэми шIулъэгъу плъырым чIыпIэ щигъотыгъ, иныбджэгъу ишъхьэгъусагъэр героим шIу щелъэгъу. Мы произведениитIуми ахэт бзылъфыгъэхэр бэкIэ нахь зэтеубытагъэх, лъэшых, зыфырекъужьых, ежь лирическэ героим, шъхьэчъэ-псачъэ ишIулъэгъу ышIыгъу, зезыутэкIыжьырэм нахьи.

Чингиз Айтматовым ятIонэрэ унагъо иIагъ. Илъэс 14-м шъэфэу зыпылъыгъэ бзылъфыгъэм Iуабэ къыпыкIыгъэми, ар къыщэнэу хъугъэп. Бюбюсара Бейшеналиевар жьоныгъуакIэм и 10-м 1973-рэ илъэсым, узым илъэсым къехъурэ зебэныгъэ уж, лIагъэ. Ащ илъэс 20 тешIагъэу, Мухтар Шахановымрэ Айтматовымрэ тхылъэу «Исповедь на исходе века» (ятIонэрэ цIэр «Плач охотника над пропастью») зэдатхыгъ, а шIулъэгъу тарихъыр занкIэу ащ къыщыIотагъ.

ЯтIонэрэ шъхьэгъусэу Чингиз Айтматовым фэхъугъэр Мария Урматовар ары. Бзылъфыгъэм зы пшъашъэ — Чолпон нэмыкIылI иеу ыпIущтыгъ. Айтматовым зы къорэ зы пхъурэ етIанэ фигъотыгъэх. Эльдар — кIалэм Бельгием искусствэхэмкIэ академиер къыщиухыгъ, дизайнер, сурэтышI, Бишкек Айтматовым иунэ-музееу дэтым ипащ.

ТхэкIошхоу Чингиз Айтматовыр иаужырэ илъэсхэм сымэджагъ, ау ащ емылъытыгъэу чаныгъ. Илъэс 80-м итэу, 2008-рэ илъэсым, тхакIор Казань кIуагъэ «И дольше века длится день» зыфиIорэмкIэ документальнэ фильмэу имэфэкIкIэ тырахырэм хэлэжьэнэу. Ащ лъэшэу жьы къыщеоIкIыгъ, плъыр-жъэр хъугъэ, етIанэ ижьагъэ хэхьагъ, ижъэжъыехэм Iоф амышIэжь хъугъэ. Гузэжъогъоу жьоныгъуакIэм и 16-м самолеткIэ Германием нагъэсыгъ, ау врачхэр амал фэхъужьыгъэхэп. Мэкъуогъум и 10-м клиникэм Чингиз Айтматовыр щылIагъ, и 14-м къащэжьи, иаужырэ гъогу агъэкIотэжьыгъ. ЗэрэшIоигъуагъэу, ятэ икъэ дэжь, къалэу Бишкек пэгъунэгъоу щагъэтIылъыгъ.

ТхэкIошхоу Чингиз Айтматовым — гупшысэкIо зафэу, блэкIыгъэмрэ къэкIощтымрэ зэригъапшэхэу щыIагъэм ичIы Iахь ыгъотыгъ. Лъэуж нэф, мыкIодыжьыщт литературэ кIэн гъэшIэгъон къытфигъэнагъ. ЩыIагъэмэ, мы мафэхэм илъэс 90-рэ хъущтыгъэ, гупшысэшхо осэшIу иIэу ылэжьыгъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Тикъэгъэлъэгъонхэр

ИсурэтхэмкIэ къыддэгущыIэ

СурэтышI цIэрыIоу Цэй Евгений иIофшIагъэхэм якъэгъэлъэгъон фэгъэхьыгъэ зэхахьэм Краснодар краим, Адыгэ Республикэм къарыкIыгъэхэр щызэIукIагъэх.

КъокIыпIэм щыпсэухэрэ лъэпкъхэм яискусствэхэмкIэ Къэралыгъо музееу Мыекъуапэ дэтым къэгъэлъэгъоныр къыщызэIуахыгъ. Музеим ипащэу Кушъу Нэфсэт сурэтышIэу Цэй Евгений къызытегущыIэм, анахьэу ынаIэ зытыридзагъэр искусствэ лъагэм лъэпкъхэр зэрэзэфищэхэрэр ары.

Цэй Евгений 1924-рэ илъэсым Щынджые къыщыхъугъ. Ятэу Сулейман адыгэ, янэу Анастасия Поповар къэзэкъхэм ащыщ. Е. Цэим икIэлэцIыкIугъор Сыбыр щыкIуагъ. Краснодар зыщеджэм, сэнэхьатэу къыхихыщтым егупшысэгъахэу щытыгъ. Илъэс 18 ыныбжьэу дзэм къулыкъур щихьынэу регъэжьэ. Темыр Кавказым, Литвам ащыIагъ. Хьылъэу къызауIэм, ипсауныгъэ зыпкъ рагъэуцожьыным фэшI медицинэм иIофышIэхэр къеIэзагъэх.

1949-рэ илъэсым илъэныкъо гупсэ Е. Цэим къыгъэзэжьыгъ, 1952-рэ илъэсым Краснодар дэт художественнэ училищым чIэхьагъ. Краснодар итеатрэхэм шъуашэхэр гъэхьазырыгъэнхэмкIэ сурэтышIэу Iоф ащишIагъ.

ЩыIэныгъэм имэхьан

— СурэтышIым щыIэныгъэм имэхьанэ къызэрэгурыIорэр иIофшIагъэхэм къащегъэлъагъо, — зэхахьэм къыщиIуагъ Татьяна Соколинскаям. – Сэ искусствовед, Краснодар краим сыщэпсэу. Цэй Евгений исурэтхэр заом, мамыр псэукIэм игъэпытэн, лъэхъанэу зыхэтым гушъхьэ кIуачIэр зэрэщигъэфедэрэм, нэмыкIхэм афэгъэхьыгъэх. СурэтышIыр зэрэфаем тетэу тхэщтыгъ. ЧъыIэми, ышхын ымыгъотми сурэтхэр зэришIыщтхэм ягупшысэщтыгъ.

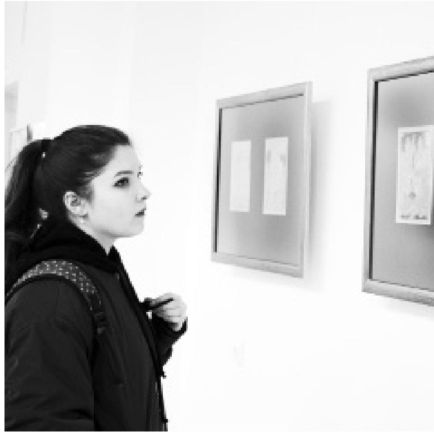

Татьяна Соколинскаям, нэмыкIхэм къызэраIуагъэу, Е. Цэим исурэтхэр унэу узыщыпсэурэм къыщыдгъэлъэгъонхэр гукIэ пфаштэхэрэп. ЦIыфыр икъоу мыфэпагъэу, Iашэр ыIыгъэу зыгорэм хэпыджэу сурэтхэр олъэгъух. Фэбагъэу ахэплъагъорэр макIэ. Исурэтхэр къыбгурыIонхэм фэшI сэнаущыгъэ ин пхэлъын, искусствэм уемызэщэу гукIэ уеплъын фае.

СурэтышIэу, тхакIоу Людмила Байцер къызэрэтиIуагъэу, Цэй Евгений иIофшIагъэ гурыIогъуае зыкIэхъурэр щыIэныгъэм дэеу хилъагъорэм пэуцу шIоигъошъ ары. ХэкIыпIэхэм сурэтышIыр алъэхъу…

1977-рэ илъэсым Цэй Евгений ыугъоигъэ цIыфхэр сурэтхэр нэмыкIэу зышIы зышIоигъохэр арых. 1980-рэ илъэсым ныбжьыкIэхэу Сергей Воржевым, Виталий Коробейниковым, Михаил Скворцовым, нэмыкIхэм Е. Цэир ягъусэу куп зэхащагъ. Хэбзэ шапхъэхэм адиштэу Евгений зекIощтыгъ. Сурэтыр лъыхъон, искусствэр къызыгурыIорэ цIыфым IукIэн, къылъыплъэн ылъэкIын фаеу ащ ылъытэщтыгъ. УиIофшIагъэ зышIогъэшIэгъонэу, къызыгурыIоу щыт цIыфым удэгущыIэныр нахь IэшIэх къыпфэхъущтэу ащ ылъытэщтыгъ.

Е. Цэир дунаим псаоу тетыфэ исурэтхэр зэ ныIэп къызэрагъэлъэгъуагъэхэр. Ащ ыкъоу Валерий ишIушIагъэ гъэзетеджэхэр тигуапэу щытэгъэгъуазэх. Ятэ исурэт 2653-рэ Мыекъуапэ дэт музеим шIухьафтын фишIыгъ. Сурэт къэгъэлъэгъуапIэу Краснодар къыщызэIуахыгъэм IофшIэгъэ 75-рэ шIухьафтынэу щыт.

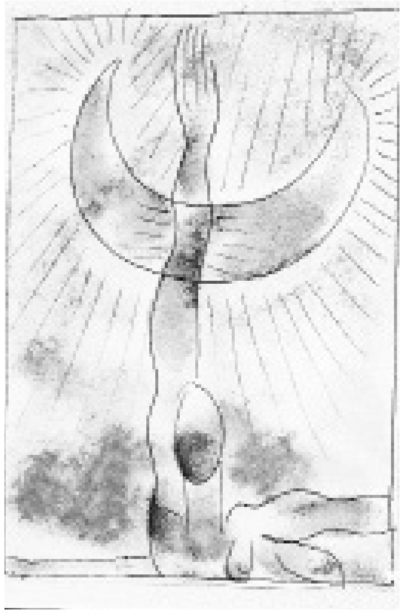

Искусствэм пыщагъэу Нина Стрижовам зэрилъытэрэмкIэ, цIыфым иузхэм, игумэкIхэм Цэй Евгений къапкъырыкIызэ сурэтхэр ышIыщтыгъэх. Илъэсыбэ зэрэтешIагъэм фэшI сурэтхэм ашъохэр нахь кIыфы хъугъэх. ЦIыфым сыда Iашэр къызыкIиштэрэр? Сыда цIыфхэр кIуачIэкIэ, гущыIэ дысыхэмкIэ зыкIызэпэуцухэрэр? Е. Цэим иIофшIагъэхэм уяплъызэ, джэуапхэм уалъэхъу. Сурэтхэм цIыфым идэхагъэ ахэплъагъорэп. Гур къэзыIэтырэ сурэт гъэшIэгъони музеим къыщагъэлъагъорэп. Евгений ар игупшысакI, иIофшIакI.

Къэгъэлъэгъоным ныбжьыкIабэ щызэIукIагъ. СурэтышI-модельер цIэрыIоу СтIашъу Юрэ къызэрэтиIуагъэу, искусствэр зэкIэми псынкIэу къагурыIорэп. Цэй Евгений исурэтхэмкIэ обществэу зыхэтым дэгущыIэ шIоигъу.

Баскетбол. Суперлигэм ия 2-рэ куп

Чебоксары къыщахьыгъ

«Чебоксарские Ястребы» Чебоксары – «Динамо-МГТУ» Мыекъуапэ – 73:93.

Тыгъэгъазэм и 20-м Чебоксары щызэдешIагъэх.

«Динамо-МГТУ-м» къыхэщыгъэхэр: Еремин – 26, Абызов – 21, Кочнев – 16, Хьакъун – 15, Гапошин – 8.

«Динамо-МГТУ-м» итренер шъхьаIэу, Адыгэ Республикэм изаслуженнэ тренерэу Андрей Синельниковым зэIукIэгъур зэрэкIуагъэм тыщигъэгъозагъ.

— Тыгъэгъазэм и 16 – 17-м ешIэгъуитIу къалэу Уфа щытиIагъ, — къытиIуагъ А. Синельниковым. – ЗэIукIэгъуитIури зэрэтшIуахьыгъэр тыгу къеуагъ. «Уфимцем» тытекIоным непэ тыфэхьазырэп. Чебоксары тиIоф къыщикIыгъ. Ащ икомандэ ипащэхэр зэблахъугъэх, ешIакIохэр хэкIыпIэхэм алъэхъух. Адыгеим икомандэ зэIукIэгъум дэгъоу зыфигъэхьазырыгъ, текIоныгъэр къыдихыгъ.

ТиешIакIохэр очко 15 – 20-м нахьыбэкIэ Чебоксары икомандэ ыпэ итэу уахътэ къыхэкIыгъ. А. Синельниковым зэгъэпшэнхэр ышIыхэзэ, нахь ныбжьыкIаIохэри зэIукIэгъум хигъэлэжьагъэх.

Тыгъуасэ командэхэр ятIонэрэу Чебоксары щызэдешIагъэх.

НэкIубгъор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТIЫЛЪ Нурбый.

Зэхэзыщагъэр ыкIи къыдэзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр:
ур. Крестьянскэр, 236

Редакцием зыдэщыIэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
Редакцием авторхэм къаIихырэр А4-кIэ заджэхэрэ тхьапэхэу зипчъагъэкIэ 5-м емыхъухэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтыр 12-м нахь цIыкIунэу щытэп. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зэкIегъэкIожьых.
E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлъыIэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэIорышIапI, зэраушыхьатыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
ООО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкIэмкIи пчъагъэр
3983
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 2993

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхьатыр
18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр
Сыхьатыр
18.00

Редактор шъхьаIэр
Дэрбэ Т. И.

Редактор шъхьаIэм игуадзэр
МэщлIэкъо С. А.

ПшъэдэкIыжь зыхьырэ секретарыр
Хъурмэ Хъ. Хь.